

Májusi kertek királynője: pünkösdirózsa

SZINTE MINDEN JELES ÜNNEPÜNKHÖZ KAPCSOLÓDIK EGY VIRÁG, AMI A POMPÁJÁVAL ÉS ILLATÁVAL MEGKORONÁZZA AZT. ÍGY VAN EZ A PÜNKÖSDDEL IS, ÉS HA PÜNKÖSD, AKKOR NYÍLIK A BAZSARÓZSA, MÁS NÉVEN PÜNKÖSDIRÓZSA.

ANTICS KATALIN

Bazsarózsának nevezzük a *Paeonia* nemzetséget valamint a pünkösdirózsát (*Paeonia officinalis* subsp. *officinalis* cv. *rubra plena*). A pünkösdirózsa a kerti bazsarózsa leggyakrabban termesztett változata. Zömmel lágyszárú, de van közöttük fás szárú, lombhullató cserje is. A fajok száma több mint harminc. Kínában körülbelül 2000 éve termesztik.

A bazsarózsa az egyik legrégebbi kultúrnövényünk, több népdalban is szerepel (Két szál pünkösdrózsa..., Rózsa, rózsa, bazsarózsa levele...). Évszázadokon át gyógynövényként termesztették.

Gyökeréből készült kivonatával többnyire sárgaságot, reumát, vese- és vizeletkiválasztó-szervi betegségeket gyógyítottak. Érdekessége, hogy a növény föld feletti része mérgező, kivéve a tavasszal és ősszel kiásott gyöktörzsét.

Változatos színvilágú tömve telt virágai a rózsához hasonlítanak, bár nincs köze hozzá, hiszen önálló növénycsaládot alkotva a bazsarózsafélék családjába tartozik. Erősen illatos, fehér, sárga, piros, rózsaszín, lila virágainak pompáját csak rövid ideig élvezhetjük, mert szirmaikat könnyen elhullatja. Egy-egy virág csak pár na-

pig virít, ezért vázába nem érdemes szedni belőle. Ám azzal kárpótol bennünket, hogy hosszú ideig, májustól- június végéig folyamatosan hozza virágait, egy-egy bokron akár 20-30 virág is pompázhat.

Legismertebb fajai a bokrosan növényes fás bazsarózsa (*Paeonia x suffruticosa*) és a kerti vagy illatos bazsarózsa (*Paeonia lactiflora*). A fás bazsarózsa késő tavaszi virágzású, lombhullató cserje. Lassú növekedésű így hosszú évekig eltarthat, amíg a végleges magasságát eléri. Minden évben egyre több virágot hoz. Széltől védett, napos vagy félárnyékos fekvésbe ültessük, kedveli az agyagos, de jó vízáteresztő közeget. Tavasszal töltsük fel talaját tápanyaggal, nagy melegben öntözzük. A fás bazsarózst ne metsszük, mert virágrügyei már az előző évben kialakulnak. Virágzás után ritkítsük, ha szükséges.

Az illatos bazsarózsa nem nevel bokrot, Minden évben töről újrahajt, és nagyjából egy méter magas, merev szarát hoz. A virágai május végén nyílnak. Fásodó szárú rokonával ellentétben kizárólag a napos helyet kedveli, és folyamatos tápanyagellátást igényel. Nem szereti, ha bolygatják. Virágzás után a lombja elsárgul és visszahúzódik a gyökertörzsbe.

A pünkösdírózsa melegigényes növény. A virágzási időszakban tápoldatozzuk, ősszel kínáljuk meg komposzttal. A talajra nem igényes, de a jó vízgazdálkodású talajt kedveli. Ültetéskor a gödröt szerves trágyával vagy komposzttal kevert földdel töltsük fel. Csak a tövét öntözzük.

A betegségek közül a különböző növényi részeket megtámadó és rothadást okozó szürkepenész (botritisz) okozhat problémát, ami jó szerkezetű, levegős talajba való ültetéssel és szellős környezetben való neveléssel elkerülhető. A növényi

maradványokat ősszel távolítsuk el, és vágjuk le a beteg részeket. A kártevők közül a levéltetvekre kell odafigyelnünk.

Az illatos bazsarózst ősszel tőosztással szaporíthatjuk. A gyökertörzs feldarabolásánál ügyeljünk arra, hogy a darabok legalább egy rüggyel rendelkezzenek. Ehhez a művelethez éles kést használjunk, és törekedjünk rá, hogy a rügyeket ne sértjük meg. Az ideális ültetési mélység 10 cm körül van. Fontos, hogy gyökerei még a tél beállta előtt megerősödjének. Télen a fiatal tövet takarni kell, mert könnyen kifagyhat. Erre a célra lehullott lomb is megfelelő.

Bánáti bazsarózsa

Május végén, június elején a Kelet-Mecsekben, Hosszúhetény környékén túrázva rábukkanhatunk hazánk egyetlen bennszülött bazsarózsafajára, a bánáti bazsarózására, amely a jégkorszak előtti időből maradt fenn. Először Kitaibel Pál figyelt föl rá az 1700-as évek végén Hosszúhetény és Pécsvárad között. Becslések szerint a világlománny 90 százaléka itt él. Fokozottan védett növény, eszmei értéke 250 ezer forint.

P.E.

